

KRONIKA 2011 ROKU

STYCZEŃ

Muzeum Papiernictwa z Wielką Orkiestrą Świątecznej Pomocy

9 stycznia, w dniu XIX Finału WOŚP, dusznickie Muzeum przygotowało dla zwiedzających niecodzienną atrakcję. Poza oglądaniem wystaw – wszyscy chętni mogli wziąć udział w czerpaniu papieru ozdobionego czerwonym serduszkami. Nie chodziło tu o tradycyjną naklejkę „orkiestrową” na papierze, lecz o wykonane według muzealnego patentu serduszko z czerwonej masy papierniczej. Takie arkusze to wspaniała pamiątka z pobytu w dusznickim młynie papierniczym, ale również dowód zaangażowania w akcję WOŚP.

Tego dnia wstęp do Muzeum oraz udział w warsztatach czerpania papieru były bezpłatne, a zaoszczędzone pieniądze (zwykle jest to wydatek kilkunastu złotych od osoby) można było wrzucać do skarbonki WOŚP.

*****

LUTY

Dzień Zakochanych w młynie papierniczym

14 lutego z okazji walentynkowego święta podczas zajęć w Muzeum Papiernictwa można było wykonać arkusze papieru w kształcie serduszek. Oferta spotkała się z ciepłym przyjęciem zwiedzających w różnym wieku.

*****

MARZEC

Dusznickie wystawy wędrujące w Opocznie i Opolu

Niezwykle bogato zapisał się w kalendarzu imprez Muzeum Papiernictwa piątek 4 marca 2011 roku. W tym właśnie dniu odbyły się dwa wernisaże wystaw „wędrujących”, które od kilku już lat z powodzeniem promowały w wielu miejscach w Polsce działalność dusznickiej instytucji. W Muzeum Regionalnym w Opocznie otwarto wystawę „Dzieje papieru i papiernictwa”. Za jej przygotowanie odpowiedzialni byli: Jan Bałchan i Dawid Lichołat. Natomiast w Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu Teresa Windyka zaprezentowała ekspozycję „Drukarskie techniki zdobienia papieru i tkanin”.

*****

VI edycja Grafiki Młodych

Wernisaż wystawy czasowej Grafika Młodych 2011

Komisarz: mgr Artur Goliński

7 marca – 16 kwietnia

Patronat honorowy – prof. Jacek Szewczyk – Rektor Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu

Wystawę „Grafika Młodych 2011” tworzył zbiór kilkudziesięciu prac wykonanych w technikach linorytu, akwatinty oraz akwaforty.

Tym razem bohaterkami cyklicznie realizowanej od 2006 roku w Muzeum Papiernictwa „Grafiki Młodych...” były Katarzyna Nowak i Diana Karpowicz. Obie artystki są absolwentkami Wydziału Grafiki wrocławskiej Akademii Sztuk Pięknych. Ich opiekunem z ramienia uczelni był prof. Przemysław Tyszkiewicz.

Prace Diany Karpowicz były częścią dyplomu i tworzyły cykl pod tytułem *Pośpiech – relacje osobowe*. Bezpośrednią przyczyną i bodźcem do ich powstania były częste podróże autorki i fascynacja pociągami jako środkiem transportu. Stały się ważnym symbolem i metaforą codziennego zmagania się z rzeczywistością, dążenia do celu, często pośpiesznie, a jednak z uczuciem, że wcale nie jesteśmy bliżej zamierzonego celu. Również sam proces powstawania pracy był bardzo istotny w kontekście tematu. Akwaforta spośród wszystkich technik wklęsłych wymaga najwięcej skupienia i spokoju. To proces powolny i mozolny, ale dzięki temu wyciszający. Dla Artystki stał się również podróżą, której towarzyszył niepokój związany z końcowym efektem.

Z kolei Katarzyna Nowak w swych pracach przedstawia ogromne rybopodobne stwory, które zarówno mogłyby pływać, jak i unosić się w powietrzu. Tylko od obserwatora zależy, w jakim środowisku umieści je w swojej wyobraźni. Są one gęsto porośnięte małymi domkami, co mogłoby wskazywać na obecność ludzi. Swym kształtem przypominają wyspy-planety. Autorka prace wykonuje głównie w technice linorytu. Najpierw rysuje drobny szkic zawierający jedynie układ kompozycyjny. Szczegółowy projekt pracy powstaje dopiero na linoleum. Bardzo dużo czasu i pracy poświęca wykonaniu szkicu bezpośrednio na matrycy. Następnie przystępuje do wycinania. Jest to długotrwały proces, który przynosi jej wiele satysfakcji.

*****

Dusznicką papiernię oceniała Rada Ochrony Zabytków

W dniu 7 marca 2011 roku Rada Ochrony Zabytków (organ doradczy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego) pozytywnie oceniła wniosek Narodowego Instytutu Dziedzictwa o nadanie statusu pomnika historii młynowi papierniczemu w Dusznikach-Zdroju. Wydarzenie to było przełomem w trwających od 2009 roku staraniach dyrektora Muzeum Papiernictwa o zaliczenie dusznickiej papierni do grupy najcenniejszych zabytków w Polsce. Opinia Rady pozwoliła na kontynuowanie procedury przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz kancelarię Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

*****

Otwarcie wystawy czasowej

„Iwan i Irina Malińscy – artyści kudowskiej Cyganerii”

Komisarz: mgr Artur Goliński

18 marca – 17 maja

Iwan i Irina Malińscy – ojciec i córka – to pochodzący z Ukrainy artyści o polskich korzeniach. Obecnie są mieszkańcami Kudowy-Zdroju. Tutaj żyją i tworzą, a malarstwo to ich wspólna pasja.

Iwan Maliński studiował w Akademii Sztuk Pięknych we Lwowie. Od 2005 roku uczestniczył w kilkunastu międzynarodowych plenerach artystycznych w różnych miejscach Polski, stając się ambasadorem współpracy między Polakami i Ukraincami. Został za to wyróżniony medalem „Labor Omnia Vincit” („Praca wszystko zwycięża”) przez Towarzystwo im. Hipolita Cegielskiego w Poznaniu. Od 2006 roku współpracuje z Muzeum Kultury Ludowej Pogórza Sudeckiego w Pstrążnej koło Kudowy oraz z kudowskim Domem Pracy Twórczej „Cyganeria”. Zajmuje się malarstwem sztalugowym i rysunkiem. Tematyka jego prac oscyluje wokół tematu architektury i pejzażu. Tworzy też obrazy o tematyce historycznej i sakralnej.

Irina Malińska jest absolwentką Liceum Plastycznego w Teodozji na Krymie, a specjalizuje się w ilustrowaniu książek. Tworzy ilustracje m.in. do literatury Michaiła Bułhakowa i Nikołaja Gogola. W swoich pracach nawiązuje także do orientalnej kultury Tatarów krymskich. Uczestniczyła w licznych międzynarodowych plenerach malarskich.

Wernisaż wystawy uświetnili swą obecnością: Wicestarosta Kłodzki Krzysztof Baldy oraz burmistrzowie: Kudowy-Zdroju – Czesław Kręcichwost i Dusznik-Zdroju – Andrzej Rymarczyk.

*****

Nowa strona internetowa Muzeum

26 marca została uruchomiona strona internetowa Muzeum Papiernictwa w nowej, bardziej przejrzystej formie. Oprócz czytelnych informacji o młynie papierniczym i Muzeum wprowadzono zakładkę ze zdjęciami w dużej rozdzielczości, które udostępniane są wszystkim chętnym, kalendarz planowanych imprez, księgę gości, formularz zamówienia Newslettera oraz licznik wejść na stronę. Początkowo odnotowywano dziennie 300–600 odwiedzin, a z czasem liczba gości wzrosła do 1000–2000 dziennie. Projekt nowej strony powstał w wyniku dyskusji zespołu pracowników Muzeum, a jej wykonawcą była Agencja „Barwa” z Nowej Rudy.

*****

KWIECIEŃ

Plener graficzny i wystawa poplenerowa: „Zdroje Ziemi Kłodzkiej” oczami młodych grafików

Od 9 do 15 kwietnia w Muzeum Papiernictwa trwał plener graficzny, zrealizowany we współpracy z Akademią Sztuk Pięknych we Wrocławiu oraz szkołami ponadgimnazjalnymi z Dusznik-Zdroju, Kudowy-Zdroju i Kłodzka. Z ramienia Muzeum Papiernictwa realizatorem projektu był Artur Goliński. Opiekunem grupy studentów z ramienia ASP był prof. Przemysław Tyszkiewicz. Tematem tegorocznej edycji były „Zdroje Ziemi Kłodzkiej”. Uczestnikami pleneru byli studenci Wydziału Grafiki wrocławskiej Akademii Sztuk Pięknych oraz uczniowie szkół ponadgimnazjalnych powiatu kłodzkiego. Młodzi artyści poszukiwali plastycznej formy wypowiedzi dla ukazania tradycji i walorów uzdrowiskowych regionu. Plener zakończył się wystawą poplenerową „Zdroje Ziemi Kłodzkiej” dostępną dla zwiedzających od 15 kwietnia do 17 maja.

*****

Muzeum Papiernictwa na III Międzynarodowych Targach Turystycznych w Zabrze

Od 14 do 16 kwietnia Muzeum Papiernictwa po raz trzeci gościło na Międzynarodowych Targach Turystyki Dziedzictwa Przemysłowego i Turystyki Podziemnej w Zabrzu. Na naszym stoisku odwiedzający targi mieli okazję własnoręcznie zacerpnąć arkusze papieru według stosowanej w dusznickim młynie papierniczym historycznej techniki. Prezentacja Muzeum Papiernictwa cieszyła się ogromnym zainteresowaniem gości, zwłaszcza dzieci.

Zabrzańskie targi odbyły się pod patronatem Światowej Organizacji Turystyki oraz Ministerstwa Sportu i Turystyki.

Podczas imprezy zwiedzający mieli możliwość poznania obiektów leżących na Szlaku Zabytków Techniki Województwa Śląskiego, a także innych produktów turystycznych opartych na historycznym dorobku przemysłowym. Ofertę uzupełniła możliwość poznania propozycji turystycznych różnych części Europy – m.in. czeskiego regionu śląsko-morawskiego, saksońskiego Freibergu i francuskiego Seclin w regionie Nord Pas-de-Calais. Każdy z nich, podobnie jak Śląsk, proponuje turystom liczne atrakcje związane z przemysłowym dziedzictwem.

*****

Spotkanie dyrektora Muzeum z przewodnikami PTTK

26 kwietnia na zaproszenie Macieja Szymczyka w Muzeum Papiernictwa gościli przewodnicy PTTK obsługujący ruch turystyczny na ziemi kłodzkiej. Spotkanie było poświęcone planowanym na najbliższe miesiące wydarzeniom muzealnym

oraz oczekiwanym w 2011 roku inwestycjom. Największe zainteresowanie przewodników wzbudziły informacje o wystawie „Paszporty krajów Unii Europejskiej” i XI Święcie Papieru.

*****

Wernisaż wystawy „Portrety królów kurkowych” ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Lesznie

Komisarz: mgr Teresa Windyka
29 kwietnia – 16 czerwca

Ekspozycja udostępniona w Muzeum Papiernictwa prezentowała 29 olejnych obrazów leszczyńskich królów kurkowych z kolekcji Muzeum Okręgowego w Lesznie. Uzupełnieniem wystawy była broń i tarcze wypożyczone przez Bractwo Kurkowe z Wrocławia. Rodowód Kurkowych Bractw Strzeleckich sięga średniowiecza. Pierwotnie służyły one obronności miast. Ich członkami byli mieszczaństwo doskonalący swoje umiejętności strzeleckie. Strzelaniu o godność króla kurkowego towarzyszyły festyny i zabawy. Strzeleckie Bractwo Kurkowe w Lesznie powstało prawdopodobnie w 1627 roku.

W wernisażu wziął udział Witold Omieczynski – dyrektor Muzeum Okręgowego w Lesznie, który jest członkiem działającego obecnie w Śmiglu Kurkowego Bractwa Strzeleckiego. Gość wystąpił w stroju brata kurkowego. Po uroczystości na dziedzińcu papierni odbył się pokaz strzelania z działa kurkowego w wykonaniu braci kurkowych z Wrocławia.

Wystawa zorganizowana przez instytucje kultury z województwa dolnośląskiego i wielkopolskiego odbyła się pod patronatem honorowym przewodniczących sejmików: dolnośląskiego – Jerzego Pokoja i wielkopolskiego – Lecha Dymarskiego.

*****

MAJ

Papier z Dusznik-Zdroju dla króla i królowej Szwecji

Muzeum Papiernictwa zrealizowało nietypowe zamówienie Urzędu Marszałkowskiego – pamiątki z Dolnego Śląska dla króla i królowej Szwecji. Według indywidualnego wzoru powstały dwie papeterie: dla królowej Sylwii wykonano żółty papier kwiatowy, a dla króla Karola XVI Gustawa arkusze ze znakiem wodnym przedstawiającym kontury Polski i Szwecji, które łączy Morze Bałtyckie. Pamiątki wręczył parze królewskiej Marszałek Rafał Jurkowlaniec 6 maja br.

Prezentacja wystawy „Dzieje papieru i papiernictwa” w Rawie Mazowieckiej
Od 13 maja do końca sierpnia 2011 roku duszniczką wystawę wędrującą „Dzieje papieru i papiernictwa” można było oglądać w Muzeum Ziemi Rawskiej w Rawie Mazowieckiej. Za jej prezentację odpowiedzialni byli: Jan Bałchan i Edward Płachytko, którzy w dniu otwarcia ekspozycji przeprowadzili również pokazowe warsztaty czerpania papieru.

Noc w Muzeum Papiernictwa

21 maja 2011 roku Muzeum Papiernictwa włączyło się do cieszącego się z każdym rokiem coraz większą popularnością nocnego udostępniania ekspozycji. Tym razem na amatorów zwiedzania o nietypowej porze oczekiwaliśmy w godzinach od 19.00 do 23.00. Głównym punktem programu uroczystości był wernisaż wystawy prezentującej obraz Johanna Wilhelma Schirmera *Pejzaż leśny z jeziorem*, który przed laty został odnaleziony na strychu w Muzeum Papiernictwa.

Tego wieczoru nie zabrakło także wrażeń muzycznych. Prawdziwą ucztą dla melomanów był koncert duetu gitar klasycznych Agnieszki i Witolda Kozakowskich. Muzycy koncertują wspólnie od pięciu lat. Występowali między innymi na festiwalach muzycznych w Legnicy, Leżajsku, Wrocławiu (sala Filharmonii Wrocławskiej, Ossolineum, kościół uniwersytecki), Rzeszowie, a także w Czechach. W ich repertuarze odnaleźć można muzykę dawną w transkrypcji na dwie gitary oraz współczesne kompozycje gitarowe. Często odwiedzają dolnośląskie uzdrowiska z programem koncertowym pt. „Muzykoterapia gitarowa”. Artyści koncertują na instrumentach lutniczych wykonanych przez polskiego artystę lutnika Bogusława Teryksa. Na koncercie w Muzeum Papiernictwa wykonali utwory m.in. Jeana Baptisty Lully’ego, Jaime’a Mirtenbauma Zenamona oraz Francisa Kleynjansa.

A na deser? Oczywiście **własnoręczne czerpanie papieru w odcieniach nocy**, czyli granatu mieniącego się srebrzystym niebem. Wszystko to w wyjątkowej scenerii starego młyna.

*****

Wernisaż wystawy czasowej „Pejzaż leśny z jeziorem”

Komisarz: mgr Teresa Windyka

21 maja – 26 czerwca

Przed niemal trzydziestu laty przypadkowo odnaleziono na strychu duszniczkiej papierni tajemnicze płótno, którym przykryta była sterta książek. Podejrzewano, że jest to jakiś obraz. Znaleźisko poddano konserwacji, podczas której odkryto sygnaturę niemieckiego malarza. Autorem tego dzieła okazał się Johann Wilhelm Schirmer, jeden z twórców tzw. düsseldorfskiej szkoły malarstwa.

Pejzaż leśny z jeziorem to imponujących rozmiarów płótno 174 cm × 126 cm, które 21 maja 2011 roku po raz pierwszy po konserwacji zostało pokazane zwiedzającym. Oprócz obrazu *Pejzaż leśny z jeziorem* na wystawie zaprezentowano reprodukcje innych malowideł Schirmera.

*****

Muzeum Papiernictwa na seminarium „Od włókna do tektury” w Świeciu

Od 18 do 20 maja, w ramach odbywającego się w Świeciu seminarium „Od włókna do tektury”, którego organizatorem była firma Mondi Świecie S.A. (wiodący europejski producent papieru na tekturę falistą), Muzeum Papiernictwa prezentowało średniowieczną sztukę czerpania papieru. Pokaz okazał się ogromną atrakcją dla uczestników seminarium, w szczególności dla gości z zagranicy. Muzeum reprezentowali: Ilona Midura i Dawid Lichołat.

*****

Pokaz czerpania papieru w czasie Otwartych Drzwi firmy PMPoland w Jeleniej Górze

W dniach 23–25 maja 2011 roku odbyła się w Jeleniej Górze konferencja naukowo-techniczna „PMP Open House”. Jej organizatorem był producent maszyn papierniczych – firma PMPoland S.A. Do udziału w konferencji zaproszono przedstawicieli licznych firm wytwarzających papier higieniczno-sanitarny z Chin, Holandii, Litwy, Niemiec, Rosji, Syrii i Polski. W tych zakładach zostały już zainstalowane bądź w najbliższym czasie będą do nich dostarczone nowe maszyny i urządzenia z jeleniogórskiej fabryki.

Muzeum Papiernictwa było jednym z partnerów zaangażowanych w organizację konferencji. 25 maja dusznicy muzealnicy na dziedzińcu fabryki maszyn papierniczych zorganizowali pokaz czerpania papieru. Dzięki nam przedstawiciele firm papierniczych z różnych części świata mieli okazję spróbować, jak kiedyś czerpano papier na Dolnym Śląsku. Z kolei my mogliśmy obejrzeć zupełnie nową maszynę papierniczą w trakcie budowy, która kilka miesięcy później została zainstalowana w Indonezji.

*****

CZERWIEC

„Drukarskie techniki zdobienia papierów i tkanin” w Nowej Soli

3 czerwca w Muzeum Miejskim w Nowej Soli odbył się wernisaż wystawy „Drukarskie techniki zdobienia papierów i tkanin” z udziałem autorki Teresy Windyki. Przygotowaną przez Muzeum Papiernictwa wystawę można było tam oglądać do końca sierpnia 2011 roku.

*****

Otwarcie wystawy czasowej „Grafika i sztuka papieru – prace dusznickich gimnazjalistów”

Opracowanie: mgr Dorota Zielińska-Pytlowany, mgr Artur Goliński

20 czerwca – 12 lipca

Na wystawie zaprezentowano prace uczniów II klasy dusznickiego Zespołu Gimnazjalno-Licealnego, wykonane w Muzeum Papiernictwa podczas „papierowych i graficznych warsztatów”, realizowanych w ramach zajęć artystycznych odbywających się w roku szkolnym 2010/2011. Na zajęciach prowadzonych przez cały rok szkolny przez mgr Dorotę Zielińską-Pytlowany i mgra Artura Golińskiego młodzież wykonała prace z papieru czerpanego, pastelowe autoportrety oraz graficzne kompozycje w technikach suchej igły, monotypii, plastykorytu oraz linorytu, które następnie zostały pokazane na wystawie w muzealnej galerii. Patronat honorowy nad ekspozycją objął Burmistrz Miasta Dusznik-Zdroju Andrzej Rymarczyk. Podczas wernisażu najbardziej aktywnym i zaangażowanym uczniom wręczono dyplomy oraz listy gratulacyjne dla ich rodziców.

*****

LIPIEC

Dolnośląska inauguracja Polskiej Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej

1 i 2 lipca w Dusznikach-Zdroju odbyła się dolnośląska inauguracja polskiego przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej. Głównym wydarzeniem imprezy, zrealizowanym przez Muzeum Papiernictwa, był wernisaż wystawy „Paszporty krajów Unii Europejskiej”. W uroczystościach uczestniczył Marszałek Województwa Rafał Jurkowlaniec, Wojewoda Dolnośląski Aleksander Marek Skorupa, wielu samorządowców z całego regionu (kilkudziesięciu starostów, burmistrzów i wójtów) oraz przedstawiciele licznych instytucji i firm zaprzyjaźnionych z Muzeum Papiernictwa. Gościem honorowym podczas wernisażu był Roger Weber – burmistrz miejscowości Schengen z Luksemburga, kojarzącej się ze schyłkiem ery paszportów.

Podczas imprezy odbył się pokaz metod badania paszportów w wykonaniu Straży Granicznej z Kłodzka oraz prezentacja zabezpieczeń zastosowanych przez Polską Wytwórnę Papierów Wartościowych we współczesnych paszportach. Prelegentką była Ewelina Jakielaszek – wybitna specjalistka w zakresie tworzenia zabezpieczeń dokumentów przed próbami fałszowania. Ponadto Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych przygotowała niespodziankę: Marszałek, Wojewoda, Burmistrz Schengen oraz Dyrektor Muzeum otrzymali unikatowe paszporty Fryderyka Chopina. Na zakończenie imprezy uhonorowany został twórca kolekcji historycznych paszportów (przekazanych następnie do zbiorów dusznickiego muzeum) Andrzej Mazur, który otrzymał zaszczytny tytuł Honorowego Kustosza Muzeum Papiernictwa.

Oprócz wydarzeń w Muzeum Papiernictwa, imprezy okolicznościowe współrealizowane przez nasze Muzeum i Miejski Ośrodek Kultury i Sportu odbyły się 1 lipca w innych częściach Dusznik-Zdroju. W Parku Zdrojowym zrealizowaliśmy koncerty polskich i czeskich artystów oraz konkursy wiedzy o Unii Europejskiej – o nagrodę Marszałka Województwa Dolnośląskiego. W Dworku Chopina można było wysłuchać koncertu jazzowego Kasi Stankowskiej „Fryderyk Chopin Obywatel Europy”, a przedstawiciel Rządu Rzeczypospolitej Polskiej – wiceminister zdrowia Jakub Szulc omówił założenia Polskiej Prezydencji. Wieczorem otwarto zmodernizowaną kolorową fontannę, a dzień pełen wrażeń zakończył koncert zespołu Kasia & Paula i pokaz laserów.

Kolejnego dnia po południu na boisku przy ulicy Chopina odbył się koncert rockowy, w trakcie którego wystąpiły m.in. zespoły: Leszcze z Maciejem Miecznikowskim i Oddział Zamknięty.

Dolnośląska inauguracja Polskiej Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej okazała się sukcesem nie tylko Muzeum Papiernictwa, ale również Dusznik-Zdroju i ziemi kłodzkiej. Udało się na naszym terenie zorganizować cykl ważnych imprez, dostrzeżonych i dobrze ocenionych przez społeczeństwo, media, a nawet polityków. To dwa dni dobrej reklamy – u progu sezonu turystycznego jak znalazł.

To ogromne przedsięwzięcie zostało zrealizowane dzięki zgodnej i harmonijnej współpracy Muzeum Papiernictwa i Miejskiego Ośrodka Kultury i Sportu w Dusznikach-Zdroju, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, Urzędu Miejskiego w Dusznikach-Zdroju, Zespołu Uzdrowisk Kłodzkich S.A., Fundacji Międzynarodowych Festiwali Chopinowskich, Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych, Straży Granicznej, wydawnictwa Eurograf.pl oraz Chóru Makrotumia. Ponadto w sprawach organizacyjnych współpracowały z nami: policja, straż miejska, straż pożarna, Centrum Medycznemu Salus oraz agencje ochrony K2 i Asysta Bis.

*****

Wernisaż wystawy czasowej „Paszporty krajów Unii Europejskiej” – w ramach dolnośląskiej inauguracji Polskiej Prezydencji

Komisarz: mgr Jan Bałchan

1 lipca – 5 września

Wystawa ze zbiorów: Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju, Komendy Głównej Straży Granicznej, Sudeckiego Oddziału Straży Granicznej im. Ziemi Kłodzkiej w Kłodzku, Ambasady Portugalii w Warszawie, Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych S.A.

Organizacja przez Muzeum Papiernictwa wystawy „Paszporty krajów Unii Europejskiej” stała się powodem przygotowania regionalnej inauguracji Polskiej Prezydencji w Dusznikach-Zdroju. Urząd Marszałkowski, decydując o wyborze miejsca na główne uroczystości, uznał przedsięwzięcie przygotowywane przez Muzeum Papiernictwa za niezwykle interesujące, a dodatkowym atutem Dusznik-Zdroju była możliwość zrealizowania imprezy u stóp historycznego młyna papierniczego.

Pomysł organizacji ekspozycji prezentującej historię paszportów europejskich od XIX wieku aż do czasów nam współczesnych zrodził się w 2010 roku, kiedy do Muzeum Papiernictwa została przekazana kolekcja 268 dokumentów identyfikacyjnych i podróżnych, stanowiących prywatny zbiór Janiny z domu Czelej oraz Zdzisława

i Andrzeja Mazurów z Wrocławia. Zespół ten tworzą w największej liczbie paszporty wydane w XIX i XX wieku. Najstarszy pochodzi z 1803 roku, najmłodszy zaś z 2007 roku. Druga grupa dokumentów to dowody osobiste, kenkarty z czasów II wojny światowej oraz różne tymczasowe poświadczenia i legitymacje potwierdzające tożsamość obywateli. Całość przekazanych obiektów poddana została gruntownej konserwacji pozwalającej na ich prezentację. Drugą grupę eksponatów zaprezentowanych na wystawie stanowiły wzory współczesnych paszportów wszystkich krajów Unii Europejskiej, użyczone przez Komendę Główną Straży Granicznej, i mundury stosowane współcześnie w Straży Granicznej. Całość dopełniały informacje na temat produkcji paszportów w Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych.

*****

Rekordowe XI Święto Papieru

23 i 24 lipca ma dziedzińcu Muzeum Papiernictwa – obok historycznego młyna papierniczego – odbyło się XI Święto Papieru. Każdy, kto w tych dniach do nas przybył, mógł zaczerpnąć sporej dawki tradycji i atrakcji. Ściślej rzecz ujmując, wraz z naszymi gośćmi czerpaliśmy papier według trzynastowiecznej technologii, barwiliśmy arkusze dawnymi metodami marmoryzowania i shibori, drukowaliśmy na dziewiętnastowiecznej maszynie typograficznej, sprawdzaliśmy odporność papieru na przedarcie, odciskaliśmy pieczęcie i tworzyliśmy koperty. Batikowaliśmy, prezentowaliśmy współczesne techniki graficzne, a zaprzyjaźniony z nami Dawid Hadar z Izraela prowadził warsztat powielania obrazu techniką *cliché-verre*. Tadeusz Grajpel pokazywał warsztat drukarski z czasów Gutenberga, Ewa Landowska metodę kaligrafii, a origamiści Tomasz Siwak i Adam Szewczyk wyczarowywali z papieru najróżniejsze cuda. Ponadto na dziedzińcu muzealnym dzieła wykonane z papieru prezentowało 10 artystów, a pamiątki regionalne z papieru, tkanin, gliny i szkła oraz smakołyki sprzedawało aż 55 wytwórców. Na gości imprezy czekały również muzealne wystawy, a oprócz ekspozycji stałych można było uczestniczyć w wernisażu międzynarodowej wystawy sztuki papieru „Fascynacja papierem” i prezentacji „Paszportów krajów Unii Europejskiej”. Wielkim zainteresowaniem cieszyły się zorganizowane po raz pierwszy warsztaty tworzenia strojów z bibuły oraz pokazy papierowej mody. Już tradycyjnie mocną stroną Święta Papieru były konkursy: papierowej sprawności (podnoszenie sztangi z papieru, pchnięcie papierową kulą na odległość i rzut rolką do celu) – o nagrodę Prezesa firmy Mondi Świecie S.A. oraz nowość – kurs wiedzy o dusznickiej papierni, Dusznikach-Zdroju i ziemi kłodzkiej – o nagrodę Dyrektora Muzeum Papiernictwa. O sukcesie konkursów zdecydowała doskonała zabawa oraz cenne nagrody: kamery, aparaty cyfrowe oraz sprzęt AGD. Specjalnie dla najmłodszych przygotowano konkursy plastyczne oraz konkurencję zachęcającą do uważnego zwiedzania muzealnych ekspozycji. Po raz drugi rozegrano konkurs na najciekawszą pamiątkę regionalną zaprezentowaną podczas Święta Papieru; w tej konkurencji nagrodę ufundował Marszałek Województwa Dolnośląskiego, a wręczył ją pełnomocnik Marszałka Edwin Petrykat.

W sobotnie popołudnie na muzealnym dziedzińcu zagrał zespół Centrala 57, zatem nie zabrakło także atrakcji dla miłośników muzyki rockowej i bluesowej.

Koordynatorem imprezy po raz drugi była Agata Daniel. Zaangażowanie całego zespołu pracowników Muzeum Papiernictwa oraz wsparcie ze strony partnerów (Urząd Marszałkowski, Gmina Duszniki-Zdrój, Starostwo Kłodzkie, MOKiS Duszniki-Zdrój, firmy Mondi Świecie S.A. i Packprofil Kolonowskie) oraz licznych sponsorów przesądziło o kolejnym sukcesie naszej instytucji.

Renoma Święta Papieru, które jest zaliczane do najważniejszych letnich imprez kulturalno-rozrywkowych na Dolnym Śląsku, przyciągnęła do nas w ciągu dwóch dni blisko 11 tysięcy osób. To nowy rekord, choć nie o bicie rekordów nam chodziło.

Najważniejsze jest to, że impreza cieszy się rosnącym zainteresowaniem turystów i mieszkańców ziemi kłodzkiej, którzy coraz chętniej odwiedzają Muzeum Papiernictwa, by się u nas bawić, a przy okazji poznawać nasze tradycje, które możemy śmiało wykorzystywać do promocji regionu. A dusznicki młyn papierniczy coraz częściej postrzegany jest jako wizytówka Dolnego Śląska.

Wernisaż wystawy czasowej „Fascynacja papierem” w ramach XI Święta Papieru

Komisarz: mgr Beata Dębowska

Okres prezentacji: 23 lipca – 11 września

Fascynację papierem można wyrażać w przeróżny sposób. Twórcy zrzeszeni w Międzynarodowym Stowarzyszeniu Artystów i Wytwórców Papieru IAPMA udowadniają, że papier staje się tworzywem autarkicznym – samowystarczalnym artystycznie. Wykorzystując papier jako środek wyrazu, ukazują nowe jego „oblicze”. Bizuteria, poduszki, ceramika, a nawet relikwiarz to rzeczy wykonane z papieru, które w Polsce prezentowane były na wystawie „Fascynacja papierem” tylko w Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju. Ekspozycja zorganizowana została z okazji 25-lecia IAPMY. Przedstawiła prace 56 artystów z 18 krajów. Podczas wernisażu, który odbył się w pierwszy dzień największego w Polsce festynu papierniczego – Święta Papieru, wśród zaproszonych gości pojawili się także artyści: Helene i Joachim Tschacher, Sigrid Schraube z Niemiec, Hubert Böckle oraz Suzanne Zehnder z Austrii. Autorka katalogu do wystawy Helene Tschacher zaangażowała się również w twórcze działania podczas dusznickiego festynu: wykonywała papierowe ubrania z kolorowej bibuły. Dla najmłodszych była to niezwykła atrakcja.

*****

Konkurs o nagrodę Marszałka Dolnego Śląska – w ramach XI Święta Papieru

Podczas XI Święta Papieru rozegrano konkurs na najciekawszą pamiątkę zaprezentowaną na imprezie o nagrodę Marszałka Województwa Dolnośląskiego. Komisja konkursowa pierwsze miejsce przyznała Yoli Rybczyńskiej za serię trzech notesów z papieru czerpanego z wizerunkiem Marianny Orańskiej (biała, różowa i zielona Marianna). Drugie miejsce zajęła Joanna Stopyra prezentująca filizankę z porcelany z wizerunkiem róży kłodzkiej, a trzecie – Dorota Kwarta, która wykonała broszkę z filcu w kształcie dolnośląskiego niedźwiedzia. Dyplomy i nagrody wręczył laureatom przedstawiciel Marszałka Dolnego Śląska Edwin Petrykat.

*****

Konkursy zręczności i wiedzy papierowej w ramach XI Święta Papieru

XI Święto Papieru obfitowało w konkursy wzbudzające wiele emocji z powodu wspaniałej zabawy towarzyszącej rozgrywkom oraz... niezwykle cennych nagród. Najmłodszy uczestnicy mogli wypróbować swoje siły w rzucie rolką papieru toaletowego do celu. Kolejną zabawą przygotowaną dla dzieci był konkurs wiedzy

o duszniczej papierni połączony z zabawą terenową „w poszukiwaniu papieru”. Każdy z uczestników otrzymał zestaw składający się z mapy, instrukcji oraz zestawu pytań. Zawodnicy mieli godzinę na znalezienie odpowiedzi na pytania dotyczące Muzeum i znajdujących się w nim eksponatów. Oprócz konkursów dzieci mogły wziąć udział w zabawach z kolorową chustą animacyjną Klanzy, rysować oraz wycinać zwierzęta z papieru.

Specjalnie dla rodzin w sobotę i niedzielę rozegrane zostały dwie edycje konkursu sprawnościowego o nagrodę Prezesa firmy Mondi Świecie S.A. Zmagania rozpoczęły się od podnoszenia papierowej sztangi, która tylko z pozoru wydawała się lekka (jej waga to 18 kg!). Tym bardziej tegoroczny rekord – 60 podniesień – jest godny uznania. Najmłodszy zawodnicy zdobywali punkty dla rodzin, rzucając rolką papieru toaletowego do celu. O zwycięstwie zdecydowała jednak konkurencja rzutu kulą papierową na odległość – rekord to aż 15,9 m! Udział w konkursie brały rodziny z różnych części Polski, a nagrody (m.in. sprzęt AGD) pojechały do Rudy Śląskiej, Wrocławia, Gdańska, Olsztyna, Katowic, Opola i Warszawy.

Także dwukrotnie – w sobotę i niedzielę – rozegrano konkurs wiedzy o duszniczym Muzeum i historii regionu o nagrodę Dyrektora Muzeum Papiernictwa. Walka była bardzo zacięta, dlatego konieczne okazało się przeprowadzenie dogrywek w celu wyłonienia zwycięzcy. A ci, którzy wykazali się najlepszą znajomością tematu, wywalczyli kamery, aparaty cyfrowe i plecaki. Uczestnicy tego konkursu również przybyli do nas z różnych stron Polski, m.in. z Ząbkowic Śląskich, Warszawy, Łódki-Zdroju, Żelazna, Katowic, Wrocławia, Bielska-Białej.

*****

SIERPIEŃ

W Muzeum Papiernictwa podpisano międzynarodowe porozumienie

4 sierpnia historyczny młyn papierniczy był świadkiem niecodziennego wydarzenia. W piętnastą rocznicę nawiązania współpracy pomiędzy miastami Duszniki-Zdrój a Audun-le-Tiche we Francji w Muzeum Papiernictwa odbyła się uroczystość odnowienia aktu partnerstwa. Dokument sporządzony na papierze czerpanym w tutejszej czerpalni podpisali ze strony polskiej Burmistrz Dusznik-Zdroju Andrzej Rymarczyk i Przewodniczący Rady Miejskiej Jan Śmielak, a ze strony francuskiej Burmistrz Audun-le-Tiche Lucien Piovano oraz Przewodnicząca Komitetu Współpracy Partnerskiej Patricia Piovano. W uroczystości uczestniczyła 50-osobowa delegacja z Francji oraz przedstawiciele władz innych miast partnerskich Dusznik-Zdroju: Trzcianki – burmistrz Marek Kupś oraz Nowego Miasta nad Metują – zastępca burmistrza Bronislava Malijovská. Byli obecni wszyscy poprzedni burmistrzowie Dusznik-Zdroju: Bogdan Berczyński, Grzegorz Średziski i Bolesław Krawczyk.

Pobyt w Muzeum Papiernictwa uświetnił występ zespołu skrzypcowego Joanny Tułińskiej-Ładomirskiej i Andrzeja Ładomirskiego.

Po zakończeniu uroczystości goście z Audun-le-Tiche zwiedzili muzealne ekspozycje (okazało się że jest tu wiele wątków francuskich – m.in. model pierwszej maszyny papierniczej, skonstruowanej we Francji w 1798 roku) oraz obejrzelili pokaz czerpania papieru.

*****

Wehikuł czasu w trzebieszowickim Zamku na Skale

6 sierpnia na dziedzińcu Zamku na Skale w Trzebieszowicach obchodzono rocznicę 198. urodzin cesarza Wilhelma III (uroczystość, która zachęciła obecnych właścicieli zamku do zorganizowania imprezy, odbyła się w Trzebieszowicach w 1813 roku). Na urodzinowym przyjęciu nie zabrakło Muzeum Papiernictwa z pokazowym czerpaniem papieru, które cieszyło się zainteresowaniem przybyłych gości. Każdy mógł własnoręcznie zaczerpnąć swój własny arkusz papieru i zabrać go ze sobą na pamiątkę.

*****

Muzeum Papiernictwa podczas Pikniku Moniuszkowskiego w Kudowie-Zdroju

20 sierpnia, na zakończenie 49. Międzynarodowego Festiwalu Moniuszkowskiego w Parku Zdrojowym w Kudowie-Zdroju odbył się Piknik, na który zostaliśmy zaproszeni wraz z pokazowym czerpaniem papieru. Podczas prezentacji chętni mogli wyczerpać sobie własną kartkę papieru, co wzbudziło wielkie zainteresowanie uczestników.

*****

WRZESIEŃ

50 lat KGHM

3 i 4 września na lotnisku w Lubinie Kombinat Górniczno-Hutniczy Polska Miedź zorganizował wielki festyn z okazji swego 50-lecia. Muzeum Papiernictwa uczestniczyło w imprezie z pokazem czerpania papieru według średniowiecznej technologii. Zainteresowani (których nie brakowało) mogli samodzielnie wykonać swój arkusz papieru i zabrać go na pamiątkę.

*****

*****

Wicemarszałek Radosław Mołoń z wizytą w Muzeum Papiernictwa

7 września Duszniki-Zdrój odwiedził wicemarszałek Radosław Mołoń, odpowiadający w Zarządzie Województwa Dolnośląskiego za politykę społeczną. Głównymi celami jego wizyty były rozmowy z władzami miasta na temat perspektyw rozwoju ośrodka sportów zimowych na Jamrozowej Polanie oraz omówienie najbliższych zadań stojących przed prowadzonym przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego Muzeum Papiernictwa. Podczas wizyty wicemarszałka w Muzeum Papiernictwa omówiono planowane przez naszą instytucję w najbliższym okresie inwestycje oraz oczekiwania ze strony Muzeum wobec Urzędu Marszałkowskiego. Na koniec Radosław Mołoń obejrzał wystawy stałe i czasowe oraz wziął udział w warsztatach czerpania papieru i odcisnął dłoń w masie papierniczej.

*****

*****

Dusznickie „Paszporty” we Wrocławiu

W sobotę 10 września – podczas wrocławskiego Kongresu Kultury Europejskiej – w Muzeum Militariów otwarto wystawę „Paszporty krajów Unii Europejskiej”. Gości wernisażu powitał dr Maciej Łągiewski – dyrektor Muzeum Miejskiego Wrocławia, a o ekspozycji opowiedzieli: Maciej Szymczyk – dyrektor Muzeum Papiernictwa i Jan Bałchan – autor wystawy. Andrzej Mazur – twórca kolekcji historycznych paszportów, będących obecnie w zbiorach dusznickiego Muzeum – wyrażając uznanie za wystawę, przekazał na ręce dyrektora Szymczyka kolejny historyczny dokument – paszport wystawiony podczas rewolucji francuskiej. We Wrocławiu „Paszporty” można było oglądać do końca października.

*****

Prezentacja Muzeum Papiernictwa podczas Europejskich Dni Dziedzictwa w Czechach

10 września Muzeum Papiernictwa wraz z Urzędem Miasta w Dusznikach-Zdroju uczestniczyło w imprezie kończącej sezon letni w Nowym Mieście nad Metują. W tym roku impreza była zorganizowana w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa pod nazwą „Spotkania Nowomiejskie”. Na muzealnym stoisku można było zaczerpnąć własnoręcznie arkusz papieru, a także zakupić wyroby z papieru czerpanego.

*****

Papier kamieniem... milowym. Europejskie Dni Dziedzictwa w Muzeum Papiernictwa

Polskie obchody Europejskich Dni Dziedzictwa w 2011 roku upłynęły pod hasłem „Kamienie milowe”. W niedzielę 11 września o godzinie 11.00 odbyła się

w Muzeum Papiernictwa prelekcja na temat roli papieru w technice, kulturze i sztuce, wszak papier jest jednym z najważniejszych wynalazków w dziejach ludzkości. Prelegentami byli pracownicy dusznickiego Muzeum: Maciej Szymczyk – dyrektor, Teresa Windyka – kierownik Działu Historii Papiernictwa oraz Beata Dębowska – kierownik Działu Miejskiego. Po wykładzie zorganizowane zostały warsztaty czerpania papieru według technologii z czasów średniowiecza. Patronat honorowy nad obchodami objął Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego Bogdan Zdrojewski.

*****

„Dzieje papieru i papiernictwa” w Muzeum Ziemi Wieluńskiej

15 września odbył się wernisaż wystawy prezentującej dzieje papieru i promującej Muzeum Papiernictwa w Muzeum Ziemi Wieluńskiej. Nasze Muzeum reprezentowali podczas uroczystości: Jan Bałchan i Edward Płachytko. Zaproszeni w tym dniu goście mogli samodzielnie zaczerpnąć kartkę papieru. Warsztaty z rękodzieła papierniczego odbywały się przez cały czas prezentacji wystawy w Wieluniu, z czego skorzystało większość okolicznych szkół.

*****

Wernisaż wystawy czasowej „Zabawa z nauką” z Muzeum Inżynierii Miejskiej z Krakowa

Komisarz: mgr Jan Bałchan
21 września – 30 listopada

„Zabawy z nauką” to projekt dydaktyczny prezentowany w wielu miastach Polski, przygotowany przez Muzeum Inżynierii Miejskiej w Krakowie. Połączenie zabawy z nauką jest doskonałym sposobem na odkrywanie i poznawanie otaczającego nas świata poprzez proste doświadczenia z dziedziny fizyki i biologii.

Ekspozycja składała się z 26 stanowisk typu hands-on, które ułatwiają poznanie z pozoru trudnych zagadnień związanych np. z magnetyzmem czy elektrycznością. Samodzielne wykonywanie prostych doświadczeń spełnia podwójną funkcję: bawi i uczy jednocześnie. Tym samym fizyka, chemia i przyroda jawią się jako nauki niezwykle pasjonujące, a wystawa staje się doskonałą alternatywą dla typowych lekcji w szkole. W Muzeum Papiernictwa do zabawy z nauką przyłączyły się liczne szkoły z Dusznik-Zdroju i okolicznych miejscowości.

Sponsorem wystawy w Muzeum Papiernictwa była firma KEMIRA.

*****

Impregnacja gontowego dachu zakończona

22 września 2011 roku zakończono roboty budowlane mające na celu impregnację oraz zabezpieczenie środkami ogniochronnymi drewnianego poszycia dachów zabytkowego kompleksu budynków Muzeum Papiernictwa (tytuł projektu: „Duszniki Zdrój, kompleks Muzeum Papiernictwa (XVII w.): ochrona i zabezpieczenie zabytkowego kompleksu – ETAP III – impregnacja oraz zabezpieczenie środkami ogniochronnymi poszycia dachów z gontów: budynku głównego Muzeum oraz XVIII-wiecznego budynku suszarni”). Prace o wartości 149 957,55 zł zostały sfinansowane z dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Operacyjnego Dziedzictwo Kulturowe Priorytet I – Ochrona Zabytków (w kwocie 100.000,00 zł) oraz Samorządu Województwa Dolnośląskiego (w kwocie 49.957,55 zł). Projekt zabezpieczenia dachów z gontów wykonało Biuro Projektów i Ekspertyz CCI Sp. z o.o. z Wrocławia, wykonawcą robót była wrocławska firma Alpex Sp. z o.o. Ze strony wykonawcy nadzór nad pracami sprawował kierownik budowy Krzysztof Kiedos. Funkcję inspektora nadzoru pełnił Maksymilian Gutfreund, natomiast ze strony Muzeum realizację projektu nadzorowała wicedyrektor Joanna Seredyńska. Przeprowadzone prace przyczyniły się do zabezpieczenia poszycia gontowego dachów Muzeum oraz zagwarantowania jego wieloletniej trwałości i odporności, zarówno na trudne warunki atmosferyczne, czynniki biologiczne, jak i zagrożenie pożarowe.

*****

Festiwal Listów z udziałem Muzeum Papiernictwa

24 września w Muzeum Poczty i Telekomunikacji we Wrocławiu odbył się IV Festiwal Listów. Wrocławska placówka w 2011 roku obchodziła jubileusz 90-lecia istnienia, co było celebrowane również w trakcie festiwalu. Podczas imprezy pracownicy Działu Oświatowego Muzeum Papiernictwa zaprezentowali warsztaty czerpania papieru oraz zajęcia batikowania, tj. zdobienia arkuszy papieru przy użyciu gorącego wosku.

*****

Dusznicki młyn papierniczy jednym z najcenniejszych zabytków Polski

20 września 2011 roku Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Bronisław Komorowski podpisał rozporządzenie w sprawie uznania za pomnik historii młyna papierniczego w Dusznikach-Zdroju. Tym samym siedziba Muzeum Papiernictwa formalnie znalazła się w ścisłym gronie ok. 50 najcenniejszych zabytków w Polsce. Rozporządzenie weszło w życie z dniem publikacji 12 października w Dzienniku Ustaw nr 217, poz. 1282.

Pomnik historii to najwyższa forma ochrony zabytków w Polsce. Mianem tym określa się zabytek nieruchomy o szczególnym znaczeniu dla kultury naszego kraju. Rangę pomnika historii podkreśla fakt, że jest on ustanawiany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej specjalnym rozporządzeniem. Wydarzenie to poprzedza długotrwała procedura, w którą zaangażowani są m.in. Wojewódzki Konserwator Zabytków, Generalny Konserwator Zabytków, Narodowy Instytut Dziedzictwa, Rada Ochrony Zabytków oraz Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Decyzja Pana Prezydenta wieńczy nasze kilkuletnie starania o podniesienie rangi historycznego młyna papierniczego, który jest jednym

z nielicznych w skali świata obiektów przemysłowych z XVII wieku zachowanych w tak dobrym stanie. Papiernia jest wymieniana wśród najciekawszych pod względem architektonicznym obiektów w regionie, co czyni ją ważną atrakcją turystyczną. Niegdyś młyn odgrywał istotną rolę kulturotwórczą; arkusze z Dusznik wykorzystywano do drukowania książek, sporządzania dokumentów, a zapewne także do zdobywania umiejętności pisania i czytania. Na papiery z Dusznik uczeni przelewali swą wiedzę, a artyści tworzyli na nich liczne dzieła. Dziś na arkuszach z dusznickiego młyna powstają okolicznościowe pisma, dyplomy, papeterie oraz pamiątki świadczące o papierniczych tradycjach Dusznik-Zdroju i bogatego niegdyś w czerpalnie Dolnego Śląska. Ponadto historyczny obiekt tętni życiem kulturalnym (prezentowane są tu liczne wystawy oraz odbywają się festyny, koncerty i prelekcje), a przedsięwzięcia edukacyjne i turystyczne Muzeum są doceniane każdego roku przez dziesiątki tysięcy zwiedzających.

Przepiękny i zadbane młyn papierniczy oraz aktywna działalność edukacyjna i kulturalna zespołu pracowników Muzeum Papiernictwa stały się powodem nadania papierni statusu pomnika historii. Dusznicki zabytek jest jedynym na ziemi kłodzkiej oraz siódmym na Dolnym Śląsku obiektem, który zyskał tak wysoką rangę.

*****

PAŹDZIERNIK

Senioralia 2011 w Muzeum Papiernictwa

Dni Seniora to święto, do którego Muzeum Papiernictwa przygotowywało się z dużym wyprzedzeniem. Mając na uwadze olbrzymi potencjał osób w dojrzałym wieku oraz ogromne zainteresowanie naszymi działaniami, 1 października udostępniliśmy seniorom czerpalnię naszego młyna. Specjalnie w tym dniu zorganizowaliśmy dla nich „Warsztaty papierowej kompozycji”. W zajęciach uczestniczyli seniorzy z wrocławskiej Akademii III Wieku, z którymi współpracujemy od kilkunastu lat, oraz słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Miękini.

*****

Wernisaż wystawy czasowej „Dekompozycje” Pawła Syposza

Komisarz: mgr Artur Goliński

1 października – 30 listopada

Od 1 października można było oglądać wystawę fotografii artystycznej autorstwa Pawła Syposza. Wernisaż urozmaiciła prelekcja wzbogacona pokazem zdjęć.

Paweł Syposz urodził się w 1970 roku we Wrocławiu, ukończył Akademię Sztuk Pięknych w Poznaniu na Wydziale Komunikacji Multimedialnej. Zajmuje się fotografią i pokazami obiektów świetlnych. W latach 1986–2011 prezentował własne projekty związane z fotografią. Do 1994 roku organizował pokazy spokrewnione z fantasmagoriami. W latach 1994–2000 realizował instalacje wielkoformatowych błon graficznych w przestrzeni z dźwiękiem. Od 2004 roku pracuje nad inscenizacją w dokumencie. W 2003 roku nawiązał współpracę z Wyższą Szkołą Fotografii AFA, gdzie do dziś prowadzi Pracownię Formy Obrazu i Pracownię dyplomową. Mieszka i tworzy we wsi Nowy Waliszów w Kotlinie Kłodzkiej.

*****

Dolnośląski Festiwal Nauki

W dniach 6–7 października w ramach XIV edycji Dolnośląskiego Festiwalu Nauki, zorganizowanej pod hasłem „Nauka kluczem do natury”, Muzeum Papiernictwa przeprowadziło praktyczne warsztaty z użyciem masy papierniczej. Bezpłatne zajęcia obejmowały: czerpanie papieru, układanie papierowych, jesiennych kompozycji z dodatkiem liści oraz zwiedzanie muzealnych ekspozycji z przewodnikiem. Warsztaty poprowadzone zostały przez pracowników Działu Naukowo-Oświatowego.

Jednocześnie dyrektor Muzeum Maciej Szymczyk w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Bystrzycy Kłodzkiej wygłosił prelekcję na temat polskich pieniędzy na przestrzeni wieków.

*****

Rozpoczęto przebudowę suszarni

W październiku rozpoczęto prace budowlane w ramach projektu pt. „Przebudowa i zmiana sposobu eksploatacji pomieszczeń budynku suszarni w Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju – Etap I”, na realizację którego Muzeum Papiernictwa otrzymało dofinansowanie z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego – w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura kultura – oraz z budżetu Samorządu Województwa Dolnośląskiego. Efektem realizacji całego projektu, zaplanowanego na 3 lata, będzie stworzenie w niewykorzystanych dotąd obszernych pomieszczeniach suszarni nowych sal wystawowych oraz nowych magazynów zbiorów.

Pozyskane na 2011 rok środki pozwoliły na przeprowadzenie prac przy części ścian zewnętrznych (docieplenie i remont elewacji). To innowacyjne, choć pracochłonne rozwiązanie umożliwi zachowanie dla zwiedzających w pełni oryginalnego wnętrza. Warto podkreślić, że prace remontowe nie ograniczyły dostępu turystów do ekspozycji, a Muzeum działało bez zakłóceń.

LISTOPAD

Nowe zajęcia edukacyjne

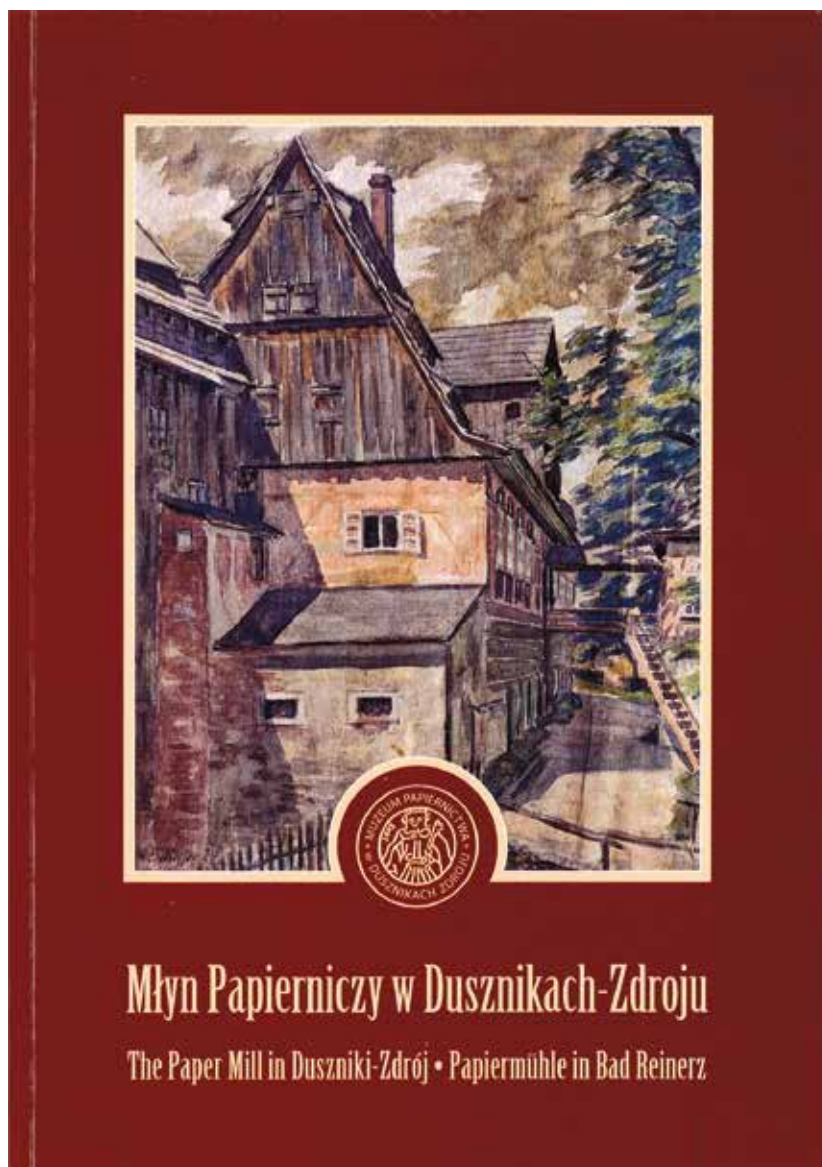
Muzeum Papiernictwa od listopada wprowadziło do oferty edukacyjnej nowe warsztaty z techniki *decoupage*. Klasyczny *decoupage* polega na naklejaniu wzoru z papieru i pokryciu go wieloma warstwami lakieru tak, aby całkowicie wtopił się i nie był wyczuwalny przy dotknięciu. W zamyśle ma on wyglądać jak namalowany. Podczas trwających 2–3 godziny zajęć uczestnicy mogą w ten sposób ozdobić starą ramkę, butelkę lub pudełko, a wykonane prace otrzymują jako pamiątkę z Muzeum Papiernictwa.

*****

Ukazał się album *Młyn papierniczy w Dusznikach-Zdroju*

Z okazji uznania w 2011 roku młyna papierniczego w Dusznikach-Zdroju za pomnik historii Muzeum opracowało album *Młyn papierniczy w Dusznikach-Zdroju* z tekstami Jana Bałchana, Macieja Szymczyka (redaktora publikacji) i Teresy Windyki. W trzech szkicach w języku polskim, angielskim i niemieckim przedstawiona została historia papierni, dzieje Muzeum Papiernictwa i obecna pozycja instytucji. Album ozdobiły

liczne ilustracje historyczne i współczesne zdjęcia. Książka powstała we współpracy z Wydawnictwem ZET z Wrocławia. Jego produkcję sfinansowano z dotacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego i Stowarzyszenia Papierników Polskich oraz dzięki wsparciu sponsora – firmy International Paper Kwidzyn S.A.

*****

Wystawa „Paszporty krajów Unii Europejskiej” w Warszawie

Od 8 listopada do połowy stycznia 2012 roku w Muzeum Niepodległości w Warszawie prezentowana była wystawa „Paszporty krajów Unii Europejskiej”. Wernisaż odbył się z udziałem przedstawicieli Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych pod przewodnictwem wiceprezesa Zarządu Piotra Pankanina oraz Komendy Głównej Straży Granicznej z Dyrektorem Laboratorium Kryminalistycznego Straży Granicznej ppłk. SG Tomaszem Kłosińskim. Z dusznickiego Muzeum w imprezie uczestniczył dyrektor Maciej Szymczyk oraz kurator wystawy Jan Bałchan. Wernisaż stał się okazją do przekazywania informacji o dusznickim młynie papierniczym oraz o działającym w nim Muzeum Papiernictwa.

GRUDZIEŃ

Dusznicka wystawa w Belchatowie

Na początku grudnia dusznicka wystawa „Dzieje papieru i papiernictwa” trafiła do Belchatowa. 2 grudnia z udziałem Jana Bałchana i Edwarda Płachytki odbył się w Muzeum Regionalnym w Belchatowie wernisaż wystawy wraz z pokazem czerpania papieru.

*****

Wystawa czasowa „Pod gwiazdami Betlejem” ze zbiorów w Muzeum w Telgte w Niemczech

Komisarz: mgr Beata Dębowska

14 grudnia 2011 – 26 lutego 2012

Wystawa ze zbiorów Westfälisches Museum für Religiöse Kultur w Telgte (Niemcy)

14 grudnia odbył się wernisaż wystawy „Pod gwiazdami Betlejem”. Pod zagadkowo brzmiącym tytułem kryła się ekspozycja 53 szopek bożonarodzeniowych, nawiązujących swoim charakterem do kultur europejskich, afrykańskich czy południowoamerykańskich. Zbiory należą do muzeum z miasta partnerskiego Polanicy-Zdroju – Telgte w Niemczech.

Wernisaż wystawy uświetniły jasełka w wykonaniu dzieci i rodziców z Przedszkola Publicznego w Dusznikach-Zdroju, przygotowane przez Jana Bałchana.

W czasie uroczystości pełnomocnik Marszałka Województwa ds. kultury – Edwin Petrykat wręczył Janowi Bałchanowi Nagrodę Marszałka za szczególne osiągnięcia w dziedzinie kultury.

Wystawę można było oglądać do końca lutego 2012 roku. Patronat honorowy nad przedsięwzięciem objął Konsul Generalny Republiki Federalnej Niemiec dr Gottfried Zeitz, którego podczas wernisazu reprezentował Rainer Sachs.

oprac. Maciej Szymczyk

Na podstawie

- Sprawozdania Muzeum Papiernictwa z działalności merytorycznej w 2011 roku,
- relacji pracowników Muzeum z realizacji poszczególnych wydarzeń,
- strony internetowej <www.muzeumpapiernictwa.pl>

Fot. Benedykt Basiuk, Artur Goliński, Wojciech Panas, Anna Rymarczyk, Maciej Szymczyk, Dorota Zielińska-Pytłowany

Wyciąg ze statystyki 2011 roku (w nawiasach dane z 2010 roku)	
Ogólna liczba zwiedzających	64 691 (64 279) osób
Uczestnicy lekcji	11 224 (11 359) osób
Uczestnicy warsztatów ogółem	3556 (2834) osób
Wystawy czasowe otwarte w siedzibie Muzeum	11 (12)
Liczba miejsc prezentacji wystaw wędrujących	10 (6)
Pokazy czerpania papieru na imprezach zewnętrznych	20 (21), w tym: – 4 (5) podczas wernisaży, – 16 (16) na innych imprezach (pikniki, festyny itp.)
Zbiory muzealne powiększono o	76 (415) obiektów
Księgozbiór powiększono o	152 (82) woluminy
Liczba arkuszy papieru czerpanego	50,1 (51,5) tys.
Liczba kopert	15,9 (12) tys.
Muzeum w programach telewizyjnych i radiowych	ponad 100 (60) razy
Muzeum w informacjach prasowych	ponad 260 (290) razy
Liczba wydawnictw własnych	27 (25)
Dofinansowanie w ramach programów MKiDN	300.000 zł – PO (346.000 zł – PO, 101.352 zł – Mecenat 2010 ¹)
Dotacje inne (Samorząd Województwa Dolnośląskiego Gmina Duszniki-Zdrój, Starostwo Powiatowe w Kłodzku, Stowarzyszenie Papierników Polskich)	404,479 zł (422.568 zł)

¹ Program MKiDN „Mecenat” był realizowany do 2010 roku.

Wykaz pracowników Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju zatrudnionych w 2011 roku

1. Jan Bałchan kustosz, kierownik Działu Papiernictwa Współczesnego
2. Patrycja Brzoskowska stażystka od 16.05.2011 do 30.09.2011
w Dziale Naukowo-Oświatowym
3. Agnieszka Chudziak specjalista ds. organizacji
4. Tomasz Czerwiński stażysta do 14.02.2011
stażysta wolontariusz od 15.02.2011 do 28.02.2011
pracownik interwencyjny od 02.05.2011 do 31.10.2011
w Dziale Naukowo-Oświatowym
opiekun wystawy czasowej od 2.11.2011 do 30.11.2011
5. Ryszard Czerwiński rzemieślnik czerpalnik papieru
6. Agata Daniel kierownik Działu Produkcji Papieru Czerpanego
7. Beata Dębowska kustosz, kierownik Działu Historii Dusznik-Zdroju
8. Krystyna Gajowska rzemieślnik obróbki papieru
9. Artur Goliński adiunkt muzealny, kierownik Pracowni Grafiki
10. Wiesława Hajkowska opiekun ekspozycji
11. Danuta Hochhaus sprzedawca
12. Jadwiga Janicka starsza księgowa
13. Janusz Janiszewski główny księgowy
14. Dagmara Kacperowska adiunkt muzealny
15. Józef Kapica specjalista ds. maszyn i urządzeń papierniczych
16. Ewa Kłonowska adiunkt muzealny
17. Czesław Lichołat specjalista czerpalnik papieru
18. Dawid Lichołat specjalista czerpalnik papieru
19. Dorota Malińska pracownik gospodarczy / opiekun ekspozycji
od 17.01.2011 do 31.10.2011
20. Ilona Midura specjalista ds. marketingu i sprzedaży
21. Regina Mierzewska sekretarka
22. Marta Nowicka adiunkt muzealny, p.o. kierownik Działu Naukowo-
-Oświatowego od 23.08.2011
23. Edward Płachytko rzemieślnik czerpalnik papieru
24. Joanna Sreedyńska zastępca dyrektora Muzeum Papiernictwa

25. Katarzyna Skowron	specjalista ds. organizacyjnych urlop macierzyński od 17.05.2011 do 14.10.2011 urlop wychowawczy od 28.11.2011
26. Beata Sypek	rzemieślnik obróbki papieru
27. Maciej Szymczyk	dyrektor Muzeum Papiernictwa
28. Dorota Tryniecka	pracownik gospodarczy
29. Marek Tryniecki	specjalista ogrodnik do 27.04.2011
30. Urszula Wasielewska	sprzedawca
31. Tomasz Wielkopolski	specjalista czerpalnik papieru do 18.01.2010
32. Teresa Windyka	starszy kustosz, kierownik Działu Historycznego
33. Karolina Wołoszyn- -Cymbalista	referent ds. organizacyjnych od 1.03.2011
34. Dorota Zielińska-Pytlo- wany	adiunkt muzealny, kierownik Działu Naukowo-Oświa- towego urlop macierzyński od 23.08.2011

oprac. Regina Mierzewska

Informacje dla Autorów

- Redakcja „Rocznika Muzeum Papiernictwa” przyjmuje wyłącznie teksty niepublikowane.
- Wszystkie teksty są recenzowane przez specjalistów. Po uzyskaniu pozytywnej recenzji Redakcja podejmuje ostateczną decyzję o przyjęciu tekstu do druku.
- Artykuły przeznaczone do Rocznika nie powinny przekraczać 20 stron maszynopisu znormalizowanego (1 arkusza wydawniczego), w uzasadnionych przypadkach 25 stron. Dalsze zwiększenie objętości tekstu przez Autora wymaga wcześniejszego uzgodnienia z Redakcją.
- Do objętości artykułu nie jest wliczane streszczenie autorskie nieprzekraczające 2000 znaków, które należy przekazać Redakcji wraz z ostateczną wersją artykułu. Streszczenia są przeznaczone do przetłumaczenia na języki obce i zostaną zamieszczone pod tekstem artykułu.
- Redakcja zastrzega sobie prawo skracania tekstów oraz wprowadzania zmian po uzgodnieniu z Autorem.
- Do artykułu, jeśli tematyka na to pozwala, należy dołączyć zdjęcia i/lub ilustracje w liczbie uzgodnionej z Redakcją.
- Jeżeli ilustracje chronione są prawami autorskimi, należy dostarczyć pisemną zgodę autora lub właściciela ilustracji na ich reprodukcję. Odpowiedzialność wynikającą z naruszenia praw autorskich i praw wydawniczych ponosi Autor.
- Składane do Redakcji recenzje nie powinny przekraczać 10 stron maszynopisu znormalizowanego (0,5 arkusza wydawniczego).
- Recenzje powinny (poza szczególnie uzasadnionymi przypadkami) dotyczyć publikacji wydanych nie dawniej niż w ciągu ostatnich dwóch lat; w opisie dzieła recenzowanego prosimy podawać ISBN i/lub ISSN.
- Autorzy proszeni są o podanie następujących danych personalnych: tytuł i stopień naukowy, miejsce pracy wraz z dokładnym adresem, adres do korespondencji, numer telefonu i adres poczty elektronicznej. Powyższe dane przeznaczone są jedynie do wiadomości i na potrzeby Redakcji.
- Po ukazaniu się publikacji Autorzy artykułów otrzymują bezpłatnie 1 egz. czasopisma oraz 10 nadbitek własnego artykułu.
- Autorzy recenzji i krótkich not otrzymują 1 egz. czasopisma (nie otrzymują nadbitek).
- Materiały do bieżącego tomu Rocznika należy nadsyłać do dnia 15 lipca.
- Materiałów niezamówionych Redakcja nie zwraca.
- Jeżeli w pracy nad tekstem uczestniczyło kilku Autorów, Redakcja wymaga ujawnienia ich wkładu w powstanie publikacji, z podaniem afiliacji oraz kontrybucji, tj. informacji kto jest autorem koncepcji, założeń, metod, protokołu itp. wykorzystywanych przy przygotowaniu tekstu. Odpowiedzialność za całość opracowania ponosi osoba przekazująca materiał do publikacji.

- Redakcja informuje, że „*ghostwriting*”, „*guest authorship*”, czyli nieujawnianie nazwisk autorów, którzy wnieśli istotny wkład w powstanie publikacji albo w inny sposób przyczynili się do jej powstania (ghostwriting) lub przypisanie autorstwa osobie, która nie przyczyniła się do powstania publikacji (guest authorship) są niezgodne z prawem (**podstawa prawna**: art. 16 pkt 1 i 2 ustawy z 4.02.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, *Dziennik Ustaw* 1994 r., Nr 24, poz. 83), stanowią ponadto przejaw nierzetelności naukowej. Wszelkie wykryte przypadki takiego postępowania będą demaskowane, włącznie z powiadomieniem odpowiednich podmiotów (instytucje zatrudniające Autorów, towarzystwa naukowe, stowarzyszenia edytorów naukowych itp.).
- Jeżeli badania wykorzystywane w publikacji były przeprowadzane w ramach projektów badawczych albo pod auspicjami instytucji (ośrodków) naukowych lub naukowo-badawczych, Redakcja powinna uzyskać informację o źródłach finansowania publikacji, wkładzie instytucji, stowarzyszeń i innych podmiotów (tzw. „*financial disclosure*”).
- Redakcja będzie dokumentować wszelkie przejawy nierzetelności naukowej, zwłaszcza łamanie i naruszanie zasad etyki obowiązujących w nauce.

Wskazówki techniczne

- Teksty artykułów prosimy składać w programie Microsoft Word.
- Załączone tabele i wykresy powinny być opracowane w programie Microsoft Excel.
- Materiały ilustracyjne powinny być opisane, ponumerowane, a na marginesie wydruku należy zaznaczyć propozycję ich umieszczenia w tekście. Redakcja zastrzega sobie możliwość przesunięcia poszczególnych ilustracji i dostosowania ich lokalizacji w tekście artykułu do wymogów wydawniczych.
- Teksty należy składać w formie wydruku oraz w wersji elektronicznej (CD-ROM lub w formie pliku przesłanego pocztą e-mail na adres Redakcji). Ilustracje do tekstu należy dostarczyć w formie elektronicznej na płycie CD lub przesłać na adres e-mail w formacie .jpg, .bmp lub .tif w rozdzielczości 300 dpi.
- Należy zachować podwójny odstęp między wierszami (ok. 30 wierszy na stronie), margines ok. 2,5 cm.
- Prace redakcyjne i edytorskie oraz formatowanie i łamanie tekstu artykułu odbywają się na etapie wydawniczym. W związku z tym prosi się Autorów o nieformatowanie przekazywanego tekstu (wyjątek stanowi formatowanie tabel i wykresów), oraz nie dzielenie wyrazów w tekście.
- Na wstępie maszynopisu (u góry z lewej strony) należy zamieścić imię i nazwisko Autora (bez podawania tytułów naukowych), pod spodem miasto zamieszkania lub miejsce pracy Autora, w kolejnej linii wyśrodkowany tytuł artykułu (bez kropki na końcu).
- Tekst właściwy powinien być napisany jednym krojem pisma (w zasadzie czcionką prostą) o nieziennej wielkości, bez pogrubień i podkreśleń, ze sta-

łym odstępem między wierszami, bez wprowadzania twardego znaku podziału wiersza i znaku podziału strony. Prosi się o niestosowanie jakiegokolwiek formatowania akapitu, odstępów między akapitami, wcięć, wysunięć itd.

- Cytaty zarówno w tekście, jak i w przypisach należy ujmować w cudzysłów. Cytaty pochodzące z literatury obcojęzycznej zamieszczane w tekście właściwym powinny występować w polskim przekładzie, cytaty w przypisach należy zamieszczać w języku oryginału. Z wyjątkiem prac z dziedzin lingwistyki i pokrewnych należy unikać przesycenia tekstu zbędnymi cytatami.
- Używanie skrótów powinno być ograniczone do minimum. Dopuszczalne są skróty powszechnie przyjęte w języku polskim, takie jak: m.in., np., nr, ul., itd., itp., tzw.
- Uważane jako powszechnie jasne są skróty przyjęte przez polski układ miar i wag, takie jak: kg, km, cm oraz skrót zł. (gr.) na określenie polskiej waluty.
- Dopuszczalne są skróty pochodzące z języków obcych odnoszące się do zagranicznych środków płatniczych, jednak przy pierwszym ich zastosowaniu należy podać pełną nazwę waluty w języku polskim, np.: talar Rzeszy (Rtlr.).
- Skróty nazw własnych muszą być bezwzględnie przy pierwszym ich użyciu rozwinięte, np.: Korpus Ochrony Pogranicza (KOP), Polska Zjednoczona Partia Robotnicza (PZPR), Armia Krajowa (AK) itd. Zasadzie tej podlegają również nazwy państw, np.: Niemiecka Republika Demokratyczna (NRD), Związek Radziecki (ZSRR) itd. W dalszej części tekstu można używać wcześniej wyjaśnionych skrótów uznając je za w pełni zrozumiałe: KOP, PZPR, AK, NRD, ZSRR itd.
- Wyjątkiem niewymagającym rozwinięcia są skróty przyjęte w polskiej oraz międzynarodowej terminologii w publikacjach naukowych, w szczególności będące częścią nazwy własnej, np.: Waffen SS, albo traktowane w całości jako nazwy własne, np.: samochód marki Fiat albo marki BMW, samolot PZL (w nazwie, np. PZL „Karaś”), okręt ORP „Błyskawica” itd.
- W wypadku skrótów obowiązują formy przyjęte w najnowszym wydaniu Słownika Języka Polskiego.
- W wypadku nazw odnoszących się do niepolskich organizacji, w tekście obowiązuje pełna nazwa w języku polskim, natomiast skrót nazwy może być podawany w języku oryginału, np.: Socjalistyczna Partia Niemiec (SPD).
- Przy transkrypcji z alfabetów innych niż łaciński należy przestrzegać reguł określonych w polskiej normie bibliotecznej: PN-ISO 9-2000.
- W wypadku nazw miejscowości znajdujących się poza granicami Polski ale posiadającymi polskie nazwy, należy w tekście użyć nazwę polskojęzyczną, np. Drezno (zamiast Dresden), Praga (zamiast Praha), Lwów (zamiast Lviv), Nowy Jork (zamiast New York). Uwaga ta nie odnosi się do zapisu bibliograficznego, w którym nazwę miasta należy umieścić w formie podanej przez wydawcę.

- W razie posługiwania się historycznymi (niepolskimi) jednostkami miar i wag (funt, łut, uncja, stopa, łokieć, wiorsta, mila, kamień, cetnar itd.), prosi się Autorów o przeliczenie w przypisie na obecnie używane w Polsce wartości, umożliwiające czytelnikowi pełne zrozumienie tekstu. Ma to szczególne znaczenie, gdy określenie używane w czasach dawniejszych nie jest jednoznaczne (mila śląska, czeska, pruska, angielska, morska itd.), albo w ciągu wieków ulegało zmianom.
- Teksty opracowań (analizy, syntezy) muszą zawierać przypisy. Numer przypisu powinien zostać zamieszczony po fragmencie tekstu, do którego odnosi się przypis. Oznaczenie przypisu należy umieścić bezpośrednio po tekście przed znakiem przestankowym.
- Przypisy służą zasadniczo do podawania źródeł wykorzystanych przy pisaniu pracy. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się zamieszczanie w przypisach dodatkowych, niedługich komentarzy, wyjaśnień uzupełniających albo leksykalnych oraz cytatów.
- Przypisy powinny być umieszczone pod tekstem i posiadać numerację ciągłą.
- W przypadku powoływania się na źródło archiwalne, muzealne lub biblioteczne należy podać miejsce przechowywania źródła oraz jego sygnaturę albo numer inwentarzowy.
- Przy powoływaniu się na tekst opublikowany należy podać: pierwszą literę imienia autora (z kropką), nazwisko autora, tytuł pracy oraz miejsce i rok wydania jeśli jest to publikacja książkowa, albo dane bibliograficzne dzieła zwanego, w którym ukazała się praca. Przykłady zapisów zostały zamieszczone pod niniejszymi Wskazówkami.
- W wypadku niemożności ustalenia autora książki (anonimowego autora) należy przed tytułem użyć skrót „[b.a.]” w nawiasie kwadratowym.
- Jeśli w publikacji nie jest podany rok wydania, używa się skrótu „b.r.w.” o ile z innych źródeł nie wynika, w którym roku ukazała się dana pozycja. Jeśli rok opublikowania nie został podany, natomiast możemy go ustalić (np. na podstawie katalogów bibliotecznych), rok wydania podajemy w nawiasie kwadratowym.
- W wypadku nienumerowanych stron (np. w gazetach codziennych) należy zastosować skrót „nlb”.
- Praca cytowana wcześniej i obecnie cytowana ponownie w kolejnym przypisie winna zawierać dane autora (pierwsza litera imienia z kropką, pełne nazwisko autora), pierwsze słowa tytułu zakończone wielokropkiem i w nawiasie kwadratowym numer przypisu, w którym pozycja ta wystąpiła po raz pierwszy w pełnym zapisie bibliograficznym, a następnie strona w pracy cytowanej, do której odnosi się bieżący przypis.
- Jeśli przypis odwołuje się do pracy podanej w przypisie bezpośrednio go poprzedzającym, należy użyć jedynie określenia „ibidem” z podaniem numeru strony.

- Przy powoływaniu się na źródło znajdujące się w Internecie na stronach www obowiązują wszystkie zasady dotyczące podawania danych autora i tytułu tekstu (ewentualnie również wydawnictwa, jeśli publikacja ukazała się także w druku). Poza tymi danymi należy podać adres strony www i bezwzględnie zamieścić informację o dacie korzystania ze strony.

Przykładowe opisy bibliograficzne w przypisach:

Wydawnictwo zwarte:

1. K. Maleczyńska, *Dzieje starego piapiernictwa śląskiego*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1961, s. 92.

Rozprawa w wydawnictwie zwartym:

2. K. Popiński, *Rola edukacji na poziomie wyższym w modernizacji społeczno-ekonomicznej Polski w latach 1945-1989*, [w:] *Modernizacja czy pozorna modernizacja*. Praca zbiorowa pod red. J. Chumińskiego, Wrocław 2010, s.232.

Artykuł w czasopiśmie:

3. J. Piłatowicz, *Chemiczne stowarzyszenie inżynierów i techników w Polsce do 1939 r.*, „Kwartalnik historii Nauki i Techniki”, R. 2003, nr 3-4, s. 95.

Praca cytowana ponownie oraz zapis przypisu odnoszący się do pracy podanej w bezpośrednio go poprzedzającym przypisie:

4. K. Popiński, *Rola edukacji na poziomie wyższym...* [2], s. 235.

5. *Ibidem*, s. 236.

Praca z anonimowym autorem i niezamieszczonym rokiem wydania publikacji:

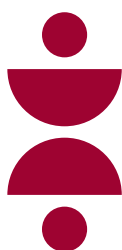
6. [b.a.], *Bad Reinerz, klimatischer walddreicher Höhenkurort*, Bad Reinerz [1891], s. 5.

Źródło znajdujące się w Internecie:

7. A. Defren, *Die Hochschule für Welthandel in Wien: Geschichte und Entwicklung von 1919 bis 1942*, VDM Verlag Dr. Müller, 2007, <<http://www.weltbild.de/3/14896961-1/buch/die-hochschulefuer-welthandel-in-wien.html>> [dostęp: 17 września 2012 roku].

PWPW

POLSKA WYTWÓRNI
PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

PWPW S.A. partnerem Muzeum Papiernictwa
w Dusznikach Zdroju

Biznes Paper

Biznes Tissue

Serwisy

Build-to-Print

Produkty Specjalne

www.pmpgroup.com

Duszniki-Zdrój – miasto z duszą

Muzeum Papiernictwa
w Dusznikach Zdroju

INSTYTUCJA KULTURY
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
DOLNOŚLĄSKIEGO

**DOLNY
ŚLĄSK**

REINERTZ

ISSN 1897-7685